

การศึกษาการวิเคราะห์คำขวัญประจำอำเภอ 8 จังหวัดในเขตพื้นที่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

กวินทรา นนัสธรรม, กัลยรัตน์ กลิ่นสุวรรณ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

วิมลวรรณ ขอบเขต
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
อีเมล : wimonwan.kh@gmail.com

Received: March 21, 2019 Revised: June 24, 2019

Accepted: July 03, 2019

บทคัดย่อ

การศึกษาวเคราะห์คำขวัญประจำอำเภอ 8 จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 148 อำเภอ จาก 151 อำเภอ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเนื้อหาและความหมายของคำขวัญประจำอำเภอ 8 จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และเพื่อศึกษาฉันทลักษณ์ที่ปรากฏในคำขวัญประจำอำเภอ 8 จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผลการศึกษาพบว่าเนื้อความในคำขวัญกล่าวถึงลำดับที่หนึ่ง คือ แหล่งธรรมชาติ สภาพภูมิศาสตร์และสถานที่ท่องเที่ยว ลำดับที่สอง คือ อาหารประจำท้องถิ่นและผลผลิตทางการเกษตร ลำดับที่สาม คือ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ลำดับที่สี่ คือ อาชีพ ลำดับที่ห้า คือ วัฒนธรรม ลำดับที่หก คือ ความเชื่อ ความศรัทธา และลำดับที่เจ็ด คือ ประชากร สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของแต่ละอำเภอ และสื่อให้เห็นวิถีชีวิตของคนในอำเภอต่าง ๆ นอกจากนี้ในการศึกษาฉันทลักษณ์พบว่าคำขวัญประจำอำเภอที่ศึกษามีรูปแบบที่ไม่เป็นแบบแผนอย่างชัดเจน แต่จะใช้ถ้อยคำที่เรียบง่าย เข้าใจง่าย และมีลักษณะเป็นการเรียงร้อยถ้อยคำที่มีเนื้อความตรงไปตรงมา

คำสำคัญ: คำขวัญ, เนื้อหา, ฉันทลักษณ์

An Analytical Study of Districts’ Mottos of Eight Provinces in Lower North-Eastern Region

Kawintra Nontham, Kanyarat Klinsuwan

Faculty of Humanities and Social Sciences, Dhonburi Rajabhat University

Wimonwan Khobkhed

Faculty of Education, Dhonburi Rajabhat University

ABSTRACT

The study of districts’ mottos of eight provinces in Lower North-Eastern region aims to investigate the content and meaning of districts’ mottos of eight provinces in Lower North-Eastern region and to examine the prosody occurred in these mottos. The districts’ mottos used in this study consist of 148 districts out of 151 districts.

The result shows that the most mentioned thing in the content of the mottos is natural sites, geography and tourist attractions. The second one is local food and agricultural products. The third one is historic sites and antiques. The fourth one is occupations. The fifth one is cultures. The sixth one is belief and faith. The last one is people. These things reflect the identities of each district and indicate lifestyles of people in each area. Moreover, the result of the prosody occurred in these mottos shows that the mottos have inaccurate pattern, simple and understandable word usage and straightforward composition.

Keywords: motto, content, prosody

บทนำ

ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งกับชีวิตมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์จำเป็นต้องใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการพูด การฟัง การอ่าน หรือการเขียน อีกทั้งมนุษย์ยังสามารถนำถ้อยคำในภาษามาสร้างสรรค์ได้หลายรูปแบบ เช่น การแต่งคำประพันธ์ คำคม คำพังเพย คำสุภาพิต ดังคำกล่าวของบุญยงค์ เกศเทศ (2535: 189) ว่า

“ชาติไทยมีถ้อยคำภาษาเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน สามารถนำถ้อยคำสร้างสรรค์ได้หลายรูปแบบ เป็นทั้งทางศิลป์และศาสตร์ในขณะเดียวกัน ลักษณะดังกล่าวอาจจำแนกมาพิจารณาได้หลายประเภท เช่น คำขวัญ คำคม คำพังเพย คำสุภาพิต ซึ่งแต่ละชนิดนั้นเป็นการสร้างสรรค์มรดกจากภูมิปัญญาทั้งสิ้น”

คำขวัญถือเป็นการสร้างสรรค์ทางภาษาที่น่าสนใจอย่างหนึ่ง เนื่องจากคำขวัญจะบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งเป็นถ้อยคำเตือนสติ อบรมสั่งสอน เพื่อให้ผู้อ่านได้เลือกปฏิบัติ จากความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556) ให้ความหมายของคำขวัญไว้ว่า “ถ้อยคำที่แต่งขึ้นเพื่อเตือนใจหรือเพื่อให้เป็นสิริมงคล” และวัฒนะ บุญจับ (2541) ให้ความหมายไว้ว่า “เป็นคำสั้น ๆ คล้องจองกัน เขียนเพื่อเป็นร้อยแก้วหรือร้อยกลอนก็ได้”

นอกจากนี้สุดา กุศลสารทูล (2541) ได้กล่าวถึงคำขวัญในงานวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์เนื้อหาของคำขวัญประจำจังหวัด” ว่า “ในสังคมไทยมีการใช้คำขวัญอยู่หลายวงการ เช่น โฆษณาและการประชาสัมพันธ์ก็ใช้คำขวัญเพื่อสื่อถึงคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์หรือองค์การ และเพื่อจูงใจ ส่วนราชการก็ได้ให้แต่งคำขวัญประจำจังหวัด คำขวัญประจำท้องถิ่นขึ้นเพื่อสะท้อนถึงจุดเด่นของจังหวัดนั้น” ตัวอย่างคำขวัญจังหวัดสุราษฎร์ธานี จากงานวิจัยของสุดา กุศลสารทูล

“เมืองร้อยเกาะ เงาะอร่อย หอยใหญ่ ไข่แดง แหล่งธรรมะ”

จากเนื้อหาคำขวัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานีสะท้อนให้เห็นว่าจังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้นมีเกาะซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวอยู่เป็นจำนวนมาก และมีอาหารประจำท้องถิ่นซึ่งเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป คือ เงาะ ไข่แดง หอยตะเภาหรือหอยนางรมขนาดใหญ่ และไข่เค็มไชยา ส่วนสุดท้ายสะท้อนให้เห็นว่าจังหวัดมีโบราณสถาน โบราณวัตถุที่บ่งบอกว่าในจังหวัดนั้นเคยเป็นศูนย์กลางในการศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนาที่อหิมายานเช่นเดียวกับประเทศอินเดีย

นอกจากงานวิจัยคำขวัญที่กล่าวมาข้างต้นแล้วยังปรากฏงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคำขวัญตั้งนี้ งานวิจัยเรื่องการวิเคราะห์คำขวัญประจำตำบลในจังหวัดอุดรธานี ของ จงกนรัตน์ เขียวจันทร์แสง (2550) งานวิจัยเรื่องวิเคราะห์คำขวัญประจำอำเภอ 9 จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างของ ภาวินี จันทร์ทองคำ (2553) และการศึกษาฉันทลักษณ์และการใช้ภาษาในคำขวัญประจำจังหวัดในประเทศไทย ของ ปารีฉัตร เจนนภาภรณ์กิจ (2558)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิเคราะห์คำขวัญประจำอำเภอ 8 จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ได้แก่ จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดยโสธร จังหวัด

ศรีสะเกษ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากยังไม่มีผู้ใดศึกษาคำขวัญประจำอำเภอในเขตพื้นที่นี้ โดยจะศึกษาความเป็นของคำขวัญจากเนื้อหาที่ปรากฏในคำขวัญ และศึกษาลักษณะฉันทลักษณ์ที่ปรากฏในคำขวัญประจำอำเภอ 8 อำเภอ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเนื้อหาและความหมายของคำขวัญประจำอำเภอ 8 จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
2. เพื่อศึกษาฉันทลักษณ์ที่ปรากฏในคำขวัญประจำอำเภอ 8 อำเภอในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาวิเคราะห์คำขวัญประจำอำเภอ 8 จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยมีขอบเขตการวิจัย คือ คำขวัญประจำอำเภอในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง หมายถึง จังหวัดที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ทั้งหมด 8 จังหวัด 151 อำเภอ ดังนี้

1. จังหวัดชัยภูมิ 16 อำเภอ ได้แก่ 1) อำเภอเมืองชัยภูมิ 2) อำเภอบางเขว้า 3) อำเภอคอนสวรรค์ 4) อำเภอเกษตรสมบูรณ์ 5) อำเภอหนองบัวแดง 6) อำเภอจัตุรัส 7) อำเภอบำเหน็จณรงค์ 8) อำเภอหนองบัวระเหว 9) อำเภอเทพสถิต 10) อำเภอภูเขียว 11) อำเภอบ้านแท่น 12) อำเภอแก่งคร้อ 13) อำเภอคอนสาร 14) อำเภอภักดีชุมพล 15) อำเภอเนินสง่า และ 16) อำเภอซับใหญ่

2. จังหวัดนครราชสีมา 32 อำเภอ ได้แก่ 1) อำเภอเมืองนครราชสีมา 2) อำเภอแก้งสนามนาง 3) อำเภอขามทะเลสอ 4) อำเภอขามสะแกแสง 5) อำเภอคง 6) อำเภอครบุรี 7) อำเภอจักราช 8) อำเภอเฉลิมพระเกียรติ 9) อำเภอโชคชัย 10) อำเภอชุมพวง 11) อำเภอด่านขุนทด 12) อำเภอเทพารักษ์ 13) อำเภอโนนไทย 14) อำเภอโนนสูง 15) อำเภอโนนแดง 16) อำเภอบัวลาย 17) อำเภอบัวใหญ่ 18) อำเภอบ้านเหลื่อม 19) อำเภอประทาย 20) อำเภอปักธงชัย 21) อำเภอปากช่อง 22) อำเภอพระทองคำ 23) อำเภอพิมาย 24) อำเภอเมืองยาง 25) อำเภอลำทะเมนชัย 26) อำเภอวังน้ำเขียว 27) อำเภอเสิงสาง 28) อำเภอสีคิ้ว 29) อำเภอสีดา 30) อำเภอสูงเนิน 31) อำเภอหนองบุญมาก และ 32) อำเภอห้วยแถลง

3. จังหวัดบุรีรัมย์ 23 อำเภอ ได้แก่ 1) อำเภอเมืองบุรีรัมย์ 2) อำเภอคูเมือง 3) อำเภอกระสัง 4) อำเภอนางรอง 5) อำเภอหนองกี่ 6) อำเภอละหานทราย 7) อำเภอประโคนชัย 8) อำเภอบ้านกรวด 9) อำเภอพุทไธสง 10) อำเภอลำปลายมาศ 11) อำเภอสตึก 12) อำเภอปะคำ 13) อำเภอนาโพธิ์ 14) อำเภอหนองหงส์ 15) อำเภอพลับพลาชัย 16) อำเภอห้วยราช 17) อำเภอโนนสุวรรณ 18) อำเภอขำนิ 19) อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ 20) อำเภอโนนดินแดง 21) อำเภอบ้านด่าน 22) อำเภอแคนดง และ 23)

อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

4. จังหวัดยโสธร 9 อำเภอ ได้แก่ 1) อำเภอเมืองยโสธร 2) อำเภอทรายมูล 3) อำเภอกุดชุม 4) อำเภอคำเขื่อนแก้ว 5) อำเภอป่าติ้ว 6) อำเภอมหาชนะชัย 7) อำเภอค้อวัง 8) อำเภอเลิงนกทา และ 9) อำเภอไทยเจริญ

5. จังหวัดศรีสะเกษ 22 อำเภอ ได้แก่ 1) อำเภอเมืองศรีสะเกษ 2) อำเภอขามเฒ่า 3) อำเภอกันทรารมย์ 4) อำเภอกันทรลักษ์ 5) อำเภอขุขันธ์ 6) อำเภอไพรบึง 7) อำเภอปรังคัง 8) อำเภอขุนหาญ 9) อำเภอราศีไศล 10) อำเภอวังหิน 11) อำเภออุทุมพรพิสัย 12) อำเภอเมือง 13) อำเภอห้วยทับทัน 14) อำเภอโนนคูณ 15) อำเภอศรีรัตนะ 16) อำเภอโนนไถ่ 17) อำเภอภูสิงห์ 18) อำเภอเมืองจันทร์ 19) อำเภอเบญจลักษ์ 20) อำเภอพยุห์ 21) อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ และ 22) อำเภอศีลาจาด

6. จังหวัดสุรินทร์ 17 อำเภอ ได้แก่ 1) อำเภอเมืองสุรินทร์ 2) อำเภอชุมพลบุรี 3) อำเภอท่าตูม 4) อำเภอจอมพระ 5) อำเภอปราสาท 6) อำเภอกาบเชิง 7) อำเภอรัตนบุรี 8) อำเภอสนม 9) อำเภอศีขรภูมิ 10) อำเภอสังขะ 11) อำเภอลำดวน 12) อำเภอสำโรงทาบ 13) อำเภอบัวเชด 14) อำเภอพนมดงรัก 15) อำเภอศรีณรงค์ 16) อำเภอเขวาสินรินทร์ และ 17) อำเภอโนนนารายณ์

7. จังหวัดอำนาจเจริญ 7 อำเภอ ได้แก่ 1) อำเภอเมืองอำนาจเจริญ 2) อำเภอชานุมาน 3) อำเภอหัวตะพาน 4) อำเภอปทุมราชวงศา 5) อำเภอพนา 6) อำเภอเสนางนิคม และ 7) อำเภอสิรินธร

8. จังหวัดอุบลราชธานี 25 อำเภอ ได้แก่ 1) อำเภอเมืองอุบลราชธานี 2) อำเภอศรีเชียงใหม่ 3) อำเภอโขงเจียม 4) อำเภอเขื่องใน 5) อำเภอเขมราฐ 6) อำเภอเดชอุดม 7) อำเภอ นาจะหลวย 8) อำเภอ น้ำยืน 9) อำเภอ บุณฑริก 10) อำเภอ ตระการพืชผล 11) อำเภอ กุดข้าวปุ้น 12) อำเภอ ม่วงสามสิบ 13) อำเภอวารินชำราบ 14) อำเภอตาลสุม 15) อำเภอโพธิ์ไทร 16) อำเภอสำโรง 17) อำเภอดอนมดแดง 18) อำเภอสิรินธร 19) อำเภอทุ่งศรีอุดม 20) อำเภอ นาเยีย 21) อำเภอ นาตาล 22) อำเภอเหล่าเสือโก้ก 23) อำเภอสว่างวีระวงศ์ 24) อำเภอ น้ำขุ่น และ 25) อำเภอพิบูลมังสาหาร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขั้รวบรวมข้อมูล

1.1. รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิเคราะห์คำขวัญประจำอำเภอ 8 จังหวัด ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

1.2. วางเกณฑ์ในการวิเคราะห์คำขวัญ โดยนำแนวคิดของบุญยงค์ เกศเทศ (2535) มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ มีเกณฑ์ในการวิเคราะห์ ดังนี้

1.2.1. แหล่งธรรมชาติ สภาพภูมิศาสตร์และสถานที่ท่องเที่ยว

- 1.2.2. วัฒนธรรม
- 1.2.3. โบราณสถาน โบราณวัตถุ
- 1.2.4. ความเชื่อ
- 1.2.5. อาหารประจำท้องถิ่นและผลผลิตทางการเกษตร
- 1.2.6. ประชากร
- 1.2.7. อาชีพ

1.3. รวบรวมคำขวัญประจำอำเภอ 8 จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

2. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

2.1. จัดกลุ่มคำขวัญประจำอำเภอ 8 จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ที่ปรับปรุงแนวคิดของบุญยงค์ เกศเทศ มาเป็นแนวทางการวิเคราะห์

2.2. วิเคราะห์เนื้อหาของคำขวัญประจำอำเภอ 8 จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ โดยเรียงลำดับจังหวัดตามตัวอักษรที่ระบุไว้ในขอบเขตการวิจัย โดยประยุกต์จากแนวคิดของบุญยงค์ เกศเทศ (2535)

2.3 วิเคราะห์ลักษณะอันที่ปรากฏในคำขวัญประจำอำเภอ 8 จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

3. ชั้นการสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปและอภิปรายผลการศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาและอันที่ปรากฏของคำขวัญในเรื่องคำขวัญประจำอำเภอ 8 จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในเรื่องอื่น ๆ

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาศึกษาความเป็นมาของคำขวัญประจำอำเภอ 8 จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ในการศึกษาค้นคว้าพบว่าคำขวัญประจำอำเภอ 8 จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนล่าง มีเนื้อหาของคำขวัญแบ่งตามเกณฑ์ได้ทั้ง 7 กลุ่ม ดังนี้

1.1 แหล่งธรรมชาติ สถาปัตยกรรมศาสตร์และสถานที่ท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น อันมีผลทำให้สถานที่นั้น ๆ มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก เช่น น้ำตก แม่น้ำ ลำธาร ภูเขา แร่ ป่าไม้ สัตว์สงวน ถ้ำ เขื่อน ฝาย อุทยาน ปรากฏทั้งสิ้น 112 อำเภอ ดังนี้

1) อำเภอบ้านเขว้า 2) อำเภอเกษตรสมบูรณ์ 3) อำเภอหนองบัวแดง 3) อำเภอจัตุรัส 4) อำเภอบำเหน็จณรงค์ 5) อำเภอหนองบัวระเหว 6) อำเภอเทพสถิต 7) อำเภอภูเขียว 8) อำเภอบ้านแพน 9) อำเภอแก้งคร้อ 10) อำเภอคอนสาร 11) อำเภอภักดีชุมพล 12) อำเภอเนินสง่า 13) อำเภอแก้งสนามนาง 14) อำเภอขามทะเลสอ 15) อำเภอครบุรี 16) อำเภอจักราช 17) อำเภอเฉลิมพระเกียรติ 18) อำเภอโชคชัย 19) อำเภอชุมพวง 20) อำเภอเทพารักษ์ 21) อำเภอโนนไทย 22) อำเภอโนนแดง 23) อำเภอบัวลาย 24) อำเภอบัวใหญ่ 25) อำเภอบ้านเหลื่อม 26) อำเภอประทาย 27) อำเภอปักธงชัย 28) อำเภอปากช่อง 29) อำเภอพิมาย 30) อำเภอเมืองยาง 31) อำเภอลำทะเมนชัย 32) อำเภอวังน้ำเขียว 33) อำเภอเสิงสาง 34) อำเภอสีคิ้ว 35) อำเภอเมืองบุรีรัมย์ 36) อำเภอคูเมือง 37) อำเภอกระสัง 38) อำเภอหนองกี่ 39) อำเภอละหานทราย 40) อำเภอบ้านกรวด 41) อำเภอพุทไธสง 42) อำเภอลำปลายมาศ 43) อำเภอสตึก 44) อำเภอปะคำ 45) อำเภอหนองหงส์ 46) อำเภอพลับพลาชัย 47) อำเภอขำนิ 48) อำเภอโนนดินแดง 49) อำเภอบ้านด่าน 50) อำเภอแคนดง 51) อำเภอเฉลิมพระเกียรติ 52) อำเภอทรายมูล 53) อำเภอกุฉินชัย 54) อำเภอคำเขื่อนแก้ว 55) อำเภอมหาชนะชัย 56) อำเภอค้อวัง 57) อำเภอเลิงนกทา 58) อำเภอไทยเจริญ 59) อำเภอกันทรารมย์ 60) อำเภอกันทรลักษ์ 61) อำเภอไพรบึง 62) อำเภอขุนหาญ 63) อำเภอศีลาลาด 64) อำเภอราษีไศล 65) อำเภอโนนคูณ 66) อำเภอโนนน้ำเอี้ยง 67) อำเภอภูสิงห์ 68) อำเภอเมืองจันทร์ 69) อำเภอเบญจลักษ์ 70) อำเภอศีลาลาด 71) อำเภอบึงบูรพ์ 72) อำเภอเมืองสุรินทร์ 73) อำเภอชุมพลบุรี 74) อำเภอท่าตูม 75) อำเภอจอมพระ 76) อำเภอกาบเชิง 77) อำเภอรัตนบุรี 78) อำเภอสนม 79) อำเภอสังขะ 80) อำเภอสำโรงทาบ 81) อำเภอบัวเชด 82) อำเภอพนมดงรัก 83) อำเภอศรีณรงค์ 84) อำเภอโนนนารายณ์ 85) อำเภอเมืองอำนาจเจริญ 86) อำเภอขามมาน 87) อำเภอหัวตะพาน 88) อำเภอปทุมราชวงศา 89) อำเภอพนา 90) อำเภอเสนางคณิศร 91) อำเภอสิรินธร 92) อำเภอเมืองอุบลราชธานี 93) อำเภอศรีเชียงใหม่ 94) อำเภอโขงเจียม 95) อำเภอเขื่องใน 96) อำเภอเขมราฐ 97) อำเภอเดชอุดม 98) อำเภอนาจะหลวย 99) อำเภอโนนไผ่ 100) อำเภอบุญทริก 101) อำเภอตระการพืชผล 102) อำเภอภูซำป๋อ 103) อำเภอม่วงสามสิบ 104) อำเภอโพธิ์ไทร 105) อำเภอสำโรง 106) อำเภอสิรินธร 107) อำเภอทุ่งศรีอุดม 108) อำเภอนาเยีย 109) อำเภอนาตาล 110) อำเภอเหล่าเสือโก้ก 111) อำเภอโนนสูง และ 112) อำเภอพิบูลมังสาหาร

1.2 วัฒนธรรม หมายถึง มรดกแห่งสังคมที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้น เพื่อยึดปฏิบัติสืบต่อกันมา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี การละเล่นพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน เครื่องดนตรี คำขวัญประจำอำเภอที่กล่าวถึงวัฒนธรรมปรากฏทั้งสิ้น 65 อำเภอ ดังนี้

1) อำเภอบางเขว้า 2) อำเภอคอนสวรรค์ 3) อำเภอเกษตรสมบูรณ์ 4) อำเภอหนองบัวระเหว

แหวน 5) อำเภอบ้านแท่น 6) อำเภอแก่งคร้อ 7) อำเภอขามทะเลสอ 8) อำเภอขามสะแกแสง 9) อำเภอพระทองคำ 10) อำเภอพิมาย 11) อำเภอสีดา 12) อำเภอสูงเนิน 13) อำเภอเมืองบุรีรัมย์ 14) อำเภอกระสัง 15) อำเภอหนองกี่ 16) อำเภอประโคนชัย 17) อำเภอสตึก 18) อำเภอนาโพธิ์ 19) อำเภอหนองหงส์ 20) อำเภอพลับพลาชัย 21) อำเภอห้วยราช 22) อำเภอโนนสุวรรณ 23) อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ 24) อำเภอบ้านด่าน 25) อำเภอแคนดง 26) อำเภอเมืองยโสธร 27) อำเภอกุตุชุม 28) อำเภอมหาชนะชัย 29) อำเภอค้อวัง 30) อำเภอเลิงนกทา 31) อำเภอกันทรารมย์ 32) อำเภอขุขันธ์ 33) อำเภอปราสาท 34) อำเภอชุมพลบุรี 35) อำเภอราษีไศล 36) อำเภอโนนน้ำแก้ง 37) อำเภอเมืองจันทร์ 38) อำเภอศีลาจัต 39) อำเภอเมืองสุรินทร์ 40) อำเภอจอมพระ 41) อำเภอปราสาท 42) อำเภอรัตนบุรี 43) อำเภอสนม 44) อำเภอศีขรภูมิ 45) อำเภอลำดวน 46) อำเภอพนมดงรัก 47) อำเภอศรีณรงค์ 48) อำเภอเขวาสินรินทร์ 49) อำเภอโนนนารายณ์ 50) อำเภอเมืองอำนาจเจริญ 51) อำเภอขามเฒ่า 52) อำเภอปทุมราชวงศา 53) อำเภอเสนาญนิคม 54) อำเภอสิรินธร 55) อำเภอเมืองอุบลราชธานี 56) อำเภอศรีเชียงใหม่ 57) อำเภอเขมราฐ 58) อำเภอเดชอุดม 59) อำเภอนาจะหวาย 60) อำเภอตระการพืชผล 61) อำเภอม่วงสามสิบ 62) อำเภวารินชำราบ 63) อำเภอทุ่งศรีอุดม 64) อำเภอโนนสูง และ 65) อำเภอพิบูลมังสาหาร

1.3 โบราณสถาน โบราณวัตถุ หมายถึง สิ่งก่อสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้น มีความเก่าแก่ มีประวัติความเป็นมาที่เป็นประโยชน์ทางด้านศิลปะ ประวัติศาสตร์ เป็นที่เคารพบูชา เช่น พระพุทธรูป พระเครื่อง เทวรูป ปราสาท พระธาตุ ปราสาทค์ข้าวขวัญประจำอำเภอที่กล่าวถึงโบราณสถาน โบราณวัตถุปรากฏทั้งสิ้น 72 อำเภอ ดังนี้

1) อำเภอบ้านเขว้า 2) อำเภอเกษตรสมบูรณ์ 3) อำเภอหนองบัวแดง 4) อำเภอบำเหน็จณรงค์ 5) อำเภอบ้านแท่น 6) อำเภอแก่งคร้อ 7) อำเภอดง 8) อำเภอครบุรี 9) อำเภอโชคชัย 10) อำเภอชุมพวง 11) อำเภอโนนสูง 12) อำเภอประทาย 13) อำเภอพระทองคำ 14) อำเภอพิมาย 15) อำเภอสีคิ้ว 16) อำเภอสีดา 17) อำเภอสูงเนิน 18) อำเภอหนองบุญมาก 19) อำเภอเมืองบุรีรัมย์ 20) อำเภอกระสัง 21) อำเภอนางรอง 22) อำเภอประโคนชัย 23) อำเภอบ้านกรวด 24) อำเภอลำปลายมาศ 25) อำเภอสตึก 26) อำเภอปะคำ 27) อำเภอหนองหงส์ 28) อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ 29) อำเภอโนนดินแดง 30) อำเภอแคนดง 31) อำเภอเฉลิมพระเกียรติ 32) อำเภอทรายมูล 33) อำเภอกุตุชุม 34) อำเภอคำเขื่อนแก้ว 35) อำเภอป่าติ้ว 36) อำเภอมหาชนะชัย 37) อำเภอไทยเจริญ 38) อำเภอกันทรารมย์ 39) อำเภอกันทรลักษ์ 40) อำเภอขุขันธ์ 41) อำเภอไพรบึง 42) อำเภอปราสาท 43) อำเภอชุมพลบุรี 44) อำเภออุทุมพรพิสัย 45) อำเภอห้วยทับทัน 46) อำเภอโนนน้ำแก้ง 47) อำเภอเมืองจันทร์ 48) อำเภอเมืองสุรินทร์ 49) อำเภอจอมพระ 50) อำเภอปราสาท 51) อำเภอรัตนบุรี 52) อำเภอสนม 53) อำเภอศีขรภูมิ 54) อำเภอสังขะ 55) อำเภอบัวเชด 56) อำเภอพนมดงรัก 57) อำเภอเขวาสินรินทร์ 58) อำเภอโนนนารายณ์ 59) อำเภอหัวตะพาน 60) อำเภอพนา 61) อำเภอสิรินธร 62) อำเภอเมืองอำนาจ 63) อำเภอเขื่องใน 64) อำเภอโนนสูง 65) อำเภอตระการพืชผล 66) อำเภอกุตุชุม 67) อำเภอม่วงสามสิบ 68) อำเภอดอนมดแดง 69) อำเภอสิรินธร 70) อำเภอทุ่งศรีอุดม 71) อำเภอนาตาล และ 72) อำเภอพิบูลมังสาหาร

1.4 ความเชื่อ ความศรัทธา หมายถึง เรื่องราวต่างๆ ที่เล่าสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน เช่น

ศาสนา ประวัติศาสตร์ ตำนาน นิทาน เรื่องเล่า บุคคลสำคัญคำขวัญประจำอำเภอที่กล่าวถึงความเชื่อ ความศรัทธาปรากฏทั้งสิ้น 56 อำเภอ ดังนี้

1) อำเภอคอนสวรรค์ 2) อำเภอเกษตรสมบูรณ์ 3) อำเภอจัตุรัส 4) อำเภอหนองบัวระเหว 5) อำเภอแก้งคร้อ 6) อำเภอภักดีชุมพล 7) อำเภอดง 8) อำเภอครบุรี 9) อำเภอจักราช 10) อำเภอด่านขุนทด 11) อำเภอโนนไทย 12) อำเภอบัวใหญ่ 13) อำเภอพระทองคำ 14) อำเภอเสิงสาง 15) อำเภอสีคิ้ว 16) อำเภอสีดา 17) อำเภอห้วยแถลง 18) อำเภอคูเมือง 19) อำเภอนางรอง 20) อำเภอหนองกี่ 21) อำเภอละหานทราย 22) อำเภอพุทไธสง 23) อำเภอลำปลายมาศ 24) อำเภอสตึก 25) อำเภอปะคำ 26) อำเภอขำนิ 27) อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ 28) อำเภอโนนดินแดง 29) อำเภอบ้านด่าน 30) อำเภอแคนดง 31) อำเภอเฉลิมพระเกียรติ 32) อำเภอกุตุชุม 33) อำเภอค้อวัง 34) อำเภอขุขันธ์ 35) อำเภออุทุมพรพิสัย 36) อำเภอภูสิงห์ 37) อำเภอศีลาลาด 38) อำเภอเมืองสุรินทร์ 39) อำเภอกาบเชิง 40) อำเภอรัตนบุรี 41) อำเภอสนม 42) อำเภอสำโรงทาบ 43) อำเภอโนนนารายณ์ 44) อำเภอหัวตะพาน 45) อำเภอปทุมราชวงศา 46) อำเภอพนา 47) อำเภอเสนางคณิศม 48) อำเภอเมืองอุบลราชธานี 49) อำเภอศรีเมืองใหม่ 50) อำเภอเขมราฐ 51) อำเภอเดชอุดม 52) อำเภอตระการพืชผล 53) อำเภอม่วงสามสิบ 54) อำเภอวารินชำราบ 55) อำเภอดอนมดแดง และ 56) อำเภอพิบูลมังสาหาร

1.5 อาหารประจำท้องถิ่นและผลผลิตทางการเกษตร หมายถึง ของกินที่ขึ้นชื่อประจำท้องถิ่น นั้นๆ ผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปจากการเกษตรที่ทำรายได้ให้กับชาวบ้าน เช่น พืชผัก ผลไม้ สัตว์เลี้ยง ขนมหักขวัญประจำอำเภอที่กล่าวถึงอาหารประจำท้องถิ่นและผลผลิตทางการเกษตรปรากฏทั้งหมด 91 อำเภอ ดังนี้

1) อำเภอคอนสวรรค์ 2) อำเภอหนองบัวแดง 3) อำเภอบำเหน็จณรงค์ 4) อำเภอหนองบัวระเหว 5) อำเภอภูเขียว 6) อำเภอบ้านแท่น 7) อำเภอภักดีชุมพล 8) อำเภอเนินสง่า 9) อำเภอแก้งสนามนาง 10) อำเภอขามทะเลสอ 11) อำเภอขามสะแกแสง 12) อำเภอดง 13) อำเภอจักราช 14) อำเภอเฉลิมพระเกียรติ (จังหวัดนครราชสีมา) 15) อำเภอโชคชัย 16) อำเภอชุมพวง 17) อำเภอด่านขุนทด 18) อำเภอโนนไทย 19) อำเภอโนนสูง 20) อำเภอโนนแดง 21) อำเภอบัวลาย 22) อำเภอบ้านเหลื่อม 23) อำเภอปักธงชัย 24) อำเภอปากช่อง 25) อำเภอพระทองคำ 26) อำเภอพิมาย 27) อำเภอลำทะเมนชัย 28) อำเภอวังน้ำเขียว 29) อำเภอเสิงสาง 30) อำเภอสีดา 31) อำเภอสูงเนิน 32) อำเภอหนองบุญมาก 33) อำเภอห้วยแถลง 34) อำเภอคูเมือง 35) อำเภอกระสัง 36) อำเภอนางรอง 37) อำเภอหนองกี่ 38) อำเภอละหานทราย 39) อำเภอประโคนชัย 40) อำเภอหนองหงส์ 41) อำเภอห้วยราช 42) อำเภอโนนสุวรรณ 43) อำเภอขำนิ 44) อำเภอบ้านด่าน 45) อำเภอเมืองยโสธร 46) อำเภอทรายมูล 47) อำเภอกุตุชุม 48) อำเภอคำเขื่อนแก้ว 49) อำเภอป่าติ้ว 50) อำเภอเลิงนกทา 51) อำเภอขามน้อย 52) อำเภอกันทรารมย์ 53) อำเภอกันทรลักษ์ 54) อำเภอไพรบึง 55) อำเภอปรางค์กู๋ 56) อำเภอขุนหาญ 57) อำเภอราศีไศล 58) อำเภออุทุมพรพิสัย 59) อำเภอห้วยทับทัน 60) อำเภอโนนคูณ 61) อำเภอศรีรัตนะ 62) อำเภอเมืองจันทร์ 63) อำเภอเบญจลักษ์ 64) อำเภอพยุห์ 65) อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ 66) อำเภอศีลาลาด 67) อำเภอบึงบูรพ์ 68) อำเภอชุมพลบุรี 69) อำเภอรัตนบุรี 70) อำเภอลำควน 71) อำเภอสำโรงทาบ 72)

อำเภอศรีณรงค์ 73) อำเภอโนนนารายณ์ 74) อำเภอเมืองอำนาจเจริญ 75) อำเภอพนา 76) อำเภอลืออำนาจ 77) อำเภอเมืองอุบลราชธานี 78) อำเภอเขมราฐ 79) อำเภอน้ำยืน 80) อำเภอบุญพิริก 81) อำเภอตระการพืชผล 82) อำเภอม่วงสามสิบ 83) อำเภอวารินชำราบ 84) อำเภอตาลสุม 85) อำเภอโพธิ์ไทร 86) อำเภอสำโรง 87) อำเภอทุ่งศรีอุดม 88) อำเภอนาเยีย 89) อำเภอสว่างวีระวงศ์ 90) อำเภอน้ำขุ่น และ 91) อำเภอพิบูลมังสาหาร

1.6 ประชากร หมายถึง คุณลักษณะเด่นของประชากรและบ้านเมืองในพื้นที่นั้นๆ เช่น ลักษณะนิสัย กิริยา มารยาท มีน้ำใจ ความงาม ความเข้มแข็ง ความสามัคคี โอบอ้อมอารี ความเป็นอยู่ของประชากร คำขวัญประจำอำเภอที่กล่าวถึงประชากรปรากฏทั้งหมด 49 อำเภอ ได้แก่

1) อำเภอคอนสวรรค์ 2) อำเภอจัตุรัส 3) อำเภอบำเหน็จณรงค์ 4) อำเภอเทพสถิต 5) อำเภอแก้งคร้อ 6) อำเภอภักดีชุมพล 7) อำเภอเมืองนครราชสีมา 8) อำเภอแก้งสนามนาง 9) อำเภอโนนสูง 10) อำเภอบัวลาย 11) อำเภอเมืองยาง 12) อำเภอลำทะเมนชัย 13) อำเภอหนองบุญมาก 14) อำเภอประโคนชัย 15) อำเภอโนนดินแดง 16) อำเภอค้อวัง 17) อำเภอเลิงนกทา 18) อำเภอชุมพวงน้อย 19) อำเภอชุมขันธ์ 20) อำเภอไพรบึง 21) อำเภอชุมพวง 22) อำเภอวังหิน 23) อำเภอโนนคูณ 24) อำเภอน้ำแก่ง 25) อำเภอภูสีห์ 26) อำเภอเบญจลักษ์ 27) อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ 28) อำเภอศีลาจัต 29) อำเภอบึงบูรพ์ 30) อำเภอปราสาท 31) อำเภอกาบเชิง 32) อำเภอรัตนบุรี 33) อำเภอสนม 34) อำเภอสังขะ 35) อำเภอลำดวน 36) อำเภอสำโรงทาบ 37) อำเภอศรีณรงค์ 38) อำเภอหัวตะพาน 39) อำเภอเชื่องใน 40) อำเภอเขมราฐ 41) อำเภอนาจะหลวย 42) อำเภอน้ำยืน 43) อำเภอบุญพิริก 44) อำเภอม่วงสามสิบ 45) อำเภอสำโรง 46) อำเภอดอนมดแดง 47) อำเภอนาเยีย 48) อำเภอเหล่าเสือโก้ก และ 49) อำเภอน้ำขุ่น

1.7 อาชีพ หมายถึง การทำกิจกรรม การทำงาน ที่มีประโยชน์แก่สังคมและมีรายได้ โดยอาศัยแรงงาน ความรู้ ภูมิปัญญา เครื่องมือ อุปกรณ์ ทรัพยากรท้องถิ่น วิธีการต่างๆที่แตกต่างกัน อาชีพโดยทั่วไปมีหลายประเภท เช่น อาชีพเกษตรกรรม อาชีพหัตถกรรม อาชีพศิลปกรรม อาชีพอุตสาหกรรม คำขวัญประจำอำเภอที่กล่าวถึงอาชีพปรากฏทั้งหมด 68 อำเภอ ได้แก่

1) อำเภอบ้านเขว้า 2) อำเภอคอนสวรรค์ 3) อำเภอจัตุรัส 4) อำเภอหนองบัวระเหว 5) อำเภอภูเขียว 6) อำเภอเนินสง่า 7) อำเภอดง 8) อำเภอจักราช 9) อำเภอโชคชัย 10) อำเภอด่านขุนทด 11) อำเภอเทพารักษ์ 12) อำเภอโนนแดง 13) อำเภอบัวลาย 14) อำเภอบัวใหญ่ 15) อำเภอบ้านเหลื่อม 16) อำเภอปักธงชัย 17) อำเภอปากช่อง 18) อำเภอพระทองคำ 19) อำเภอลำทะเมนชัย 20) อำเภอลือดา 21) อำเภอกระสัง 22) อำเภอนางรอง 23) อำเภอหนองกี่ 24) อำเภอละหานทราย 25) อำเภอพุทไธสง 26) อำเภอลำปลายมาศ 27) อำเภอนาโพธิ์ 28) อำเภอพลับพลาชัย 29) อำเภอห้วยราช 30) อำเภอโนนสุวรรณ 31) อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ 32) อำเภอเมืองยโสธร 33) อำเภอป่าดิว 34) อำเภอค้อวัง 35) อำเภอไทยเจริญ 36) อำเภอชุมขันธ์ 37) อำเภอปราสาท 38) อำเภอห้วยทับทัน 39) อำเภอเบญจลักษ์ 40) อำเภอพยุห์ 41) อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ 42) อำเภอบึงบูรพ์ 43) อำเภอเมืองสุรินทร์ 44)

อำเภอชุมพลบุรี 45) อำเภอท่าตูม 46) อำเภอจอมพระ 47) อำเภอกาบเชิง 48) อำเภอรัตนบุรี 49) อำเภอสนม 50) อำเภอลำดวน 51) อำเภอเขวาสินรินทร์ 52) อำเภอโนนนารายณ์ 53) อำเภอเมืองอำนาจเจริญ 54) อำเภอหัวตะพาน 55) อำเภอปทุมราชวงศา 56) อำเภอพนา 57) อำเภอเสนางคณิศม 58) อำเภอสิ้ออำนาจ 59) อำเภอเชียงใน 60) อำเภอเดชอุดม 61) อำเภอน้ำยืน 62) อำเภอกุดข้าวปุ้น 63) อำเภอวารินชำราบ 64) อำเภอตาลสุม 65) อำเภอสำโรง 66) อำเภอสิรินธร 67) อำเภอสว่างวีระวงศ์ และ 68) อำเภอน้ำขุ่น

นอกจากอำเภอที่มีคำขวัญประจำอำเภอแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่าอำเภอที่ไม่ปรากฏคำขวัญประจำอำเภอจำนวน 3 อำเภอ ได้แก่ 1) อำเภอเมืองชัยภูมิ 2) อำเภอซับใหญ่ และ 3) อำเภอเมืองศรีสะเกษ

ตาราง 1 สรุปเนื้อหาของคำขวัญแบ่งตามเกณฑ์ได้ทั้ง 7 กลุ่ม

ลำดับที่	เนื้อหา	จำนวนอำเภอที่ปรากฏ	คิดเป็นร้อยละ
1.	แหล่งธรรมชาติ สภาพภูมิศาสตร์และสถานที่ท่องเที่ยว	112	21.83
2.	อาหารประจำท้องถิ่นและผลผลิตทางการเกษตร	91	17.74
3.	โบราณสถาน โบราณวัตถุ	72	14.04
4.	อาชีพ	68	13.26
5.	วัฒนธรรม	65	12.67
6.	ความเชื่อ ความศรัทธา	56	10.91
7.	ประชากร	49	9.55
รวม		513	100

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าเนื้อหาของคำขวัญประจำอำเภอของ 8 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 3 อันดับแรก ได้แก่ แหล่งธรรมชาติ สภาพภูมิศาสตร์และสถานที่ท่องเที่ยว อาหารประจำท้องถิ่นและผลผลิตทางการเกษตร และโบราณสถาน โบราณวัตถุตามลำดับ

2. ผลการศึกษาฉันทลักษณ์ที่ปรากฏในคำขวัญประจำอำเภอ 8 อำเภอในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ผลการศึกษาฉันทลักษณ์ของคำขวัญที่ปรากฏทั้งหมด 148 คำขวัญ จากจำนวนทั้งสิ้น 151 คำขวัญ มีลักษณะเป็นการใช้ถ้อยคำภาษาที่เรียบง่าย คล้องจองกัน ไม่เคร่งครัดในเรื่องสัมผัสและไม่มุ่งเน้นรูปแบบของฉันทลักษณ์ แต่จะเน้นเนื้อหาที่มีความชัดเจน ตรงไปตรงมา สะท้อนให้เห็นความเอกลักษณ์ของแต่ละอำเภอ โดยสังเกตได้ว่ามีความที่สั้น กระชับ เรียบง่าย ได้ใจความ สามารถทำความเข้าใจและท่องจำได้อย่างรวดเร็ว ดังตารางที่ 2

ตาราง 2 สรุปผลการวิเคราะห์จำนวนพยางค์ภายในวรรคของคำขวัญประจำอำเภอ 8 จังหวัด ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ลำดับที่	จำนวนพยางค์ : วรรค	จำนวนคำขวัญ (อำเภอ)	คิดเป็นร้อยละ (ของจำนวนวรรคทั้งหมด)
1	5	49	33.11
2	4	32	21.62
3	6	22	14.87
4	3	13	8.78
5	7	2	1.35
6	11	1	0.68
	รวม	119	80.41

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์จำนวนพยางค์ภายในวรรค ผู้วิจัยพบว่าคำขวัญประจำอำเภอของ 8 จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 148 อำเภอ จาก 151 อำเภอ ปรากฏจำนวนพยางค์ในวรรค 3 อันดับแรก ได้แก่ วรรคที่มี 5 พยางค์ ปรากฏ 49 อำเภอ, วรรคที่มี 4 พยางค์ ปรากฏ 32 อำเภอ และวรรคที่มี 6 พยางค์ ปรากฏ 22 อำเภอ ตามลำดับ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าจำนวนวรรคที่ใช้พยางค์ถึง 11 พยางค์ มีเพียง 1 อำเภอ อีกทั้งผู้วิจัยยังพบว่าคำขวัญของ 29 อำเภอที่มีจำนวนพยางค์ภายในวรรคไม่แน่นอน คิดเป็นร้อยละ 19.59 ของจำนวนอำเภอทั้งหมด

ตาราง 3 สรุปผลการวิเคราะห์จำนวนวรรคในคำขวัญประจำอำเภอ 8 จังหวัด ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ลำดับที่	จำนวนวรรค	จำนวนคำขวัญ (อำเภอ)	คิดเป็นร้อยละ (ของจำนวนวรรคทั้งหมด)
1	6	47	31.76
2	5	36	24.32
3	4	29	19.59
4	7	14	9.46
5	8	12	8.10

6	9	4	2.70
7	3	3	2.03
8	2	1	0.68
	10	1	0.68
	13	1	0.68
	รวม	148	100

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์จำนวนวรรคในคำขวัญพบว่า คำขวัญประจำอำเภอ 8 จังหวัด ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีจำนวนวรรคที่พบมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ คำขวัญที่มีจำนวน 6 วรรค มี 47 คำขวัญ รองลงมาจำนวน 5 วรรคมี 36 คำขวัญ และ จำนวน 4 วรรคมี 29 คำขวัญ ตามลำดับ นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่าจำนวนวรรคที่มากที่สุดมี 13 วรรค ปรากฏเพียง 1 คำขวัญ ได้แก่ คำขวัญประจำอำเภอยะผิง และจำนวนวรรคที่น้อยที่สุดมี 2 วรรค ปรากฏเพียง 1 คำขวัญ ได้แก่ คำขวัญประจำอำเภอเมืองนครราชสีมา

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาจะเห็นว่าเนื้อหาของคำขวัญประจำอำเภอปรากฏเนื้อหาเรื่องแหล่งธรรมชาติ สภาภูมิศาสตร์และสถานที่ท่องเที่ยว รวมไปถึงมีเนื้อหาเรื่องโบราณสถานและโบราณวัตถุปรากฏเป็นอันดับต้น ๆ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าเนื้อหาของคำขวัญข้างต้นนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ไปท่องเที่ยวอำเภอนั้น ๆ ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องวิเคราะห์เนื้อหาของคำขวัญประจำจังหวัด ของ สุดา กุศลสารทูล (2541) ที่พบว่าเนื้อหาของคำขวัญประจำจังหวัดจะปรากฏเนื้อหาเรื่องแหล่งธรรมชาติมากที่สุดเพื่อให้ผู้อ่านคำขวัญจังหวัดนั้นสนใจและต้องการไปท่องเที่ยวที่จังหวัดนั้นๆ นอกจากนี้อีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวก็คืออาหารประจำแต่ละท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นจึงอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เนื้อหาของคำขวัญประจำอำเภอปรากฏเรื่องอาหารประจำท้องถิ่นและผลผลิตทางการเกษตรอยู่ในลำดับต้น ๆ เช่นกัน หากพิจารณาภาพรวมแล้วจะเห็นว่าคำขวัญของแต่ละอำเภอได้สอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะของคน รวมไปถึงมีการนำเสนอวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งเรื่องอาชีพ วัฒนธรรม ความเชื่อและความศรัทธาต่าง ๆ ของคนในชุมชนอีกด้วย สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นปัจจัยที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจไปเยือนยังสถานที่นั้นตามคำขวัญที่ปรากฏ

นอกจากนี้ผลการศึกษาเรื่องฉันทลักษณ์ที่ปรากฏในคำขวัญประจำอำเภอของ 8 จังหวัดปรากฏการแต่งคำขวัญที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลอนสุภาพ เนื่องจากมักจะใช้คำคล้องจองกัน แต่สัมผัสภายในวรรคหรือระหว่างวรรคจะไม่มีระบบที่แน่นอน และจำนวนวรรคของคำขวัญนั้นจะไม่ปรากฏจำนวนวรรคที่แน่นอน อาจมีเพียงไม่กี่วรรคสั้น ๆ สอดคล้องกับที่วณิช บุณยจับ (2541) ได้กล่าวถึงลักษณะของคำขวัญ

ว่าจะเป็นคำสั้น ๆ คล้องจองกัน อย่างไรก็ตามจากการศึกษาคำขวัญประจำอำเภอของ 8 จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างนั้นยังพบว่าปรากฏคำขวัญประจำอำเภอที่มีจำนวนวรรคมาก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผู้แต่งคำขวัญไม่ได้คำนึงถึงเรื่องของจำนวนวรรคหรือฉันทลักษณ์ที่เป็นแบบแผน แต่จะเน้นเนื้อหาที่ปรากฏในคำขวัญที่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของอำเภอนั้นๆ เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวสนใจอำเภอนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาคำขวัญประจำอำเภอในภูมิภาคอื่นๆ
2. ควรมีการศึกษาภาพสะท้อนของคำขวัญต่าง ๆ เช่น คำขวัญประจำอำเภอ คำขวัญประจำตำบล เป็นต้น
3. ควรส่งเสริมให้มีการแต่งคำขวัญประจำอำเภอให้ครบทุกอำเภอ เนื่องจากเป็นการแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของอำเภอนั้น ๆ และสร้างความภูมิใจให้คนในชุมชนได้

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (ม.ป.ป.). สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2560 จาก <http://www.cdd.go.th>
- บุญยงค์ เกศเทศ. (2535). **ศาสตร์และศิลป์แห่งภาษา**. กาลสินธุ์: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- วิวัฒนะ บุญจับ. (2541). **ศาสตร์แห่งการใช้ภาษา**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชันส์.
- สุดา กุศลสารทูล. (2541). วิเคราะห์เนื้อหาคำขวัญประจำจังหวัด. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุทธิชัย ปทุมล่องทอง. (2549). **ที่นี่ ประเทศไทย : ท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์.